

Statenvoorstel 86/18 A

Voorgestelde behandeling

Procedurevergadering : 3 december 2018

PS-vergadering :

Onderwerp

Energieagenda 2019-2030

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

In [de Perspectiefnota](#) d.d. 20 april 2018 hebben uw Staten de bestuursopdracht geformuleerd: Stel, gezien de landelijke en Europese ontwikkelingen, een nieuwe integrale Energieagenda 2019-2030 op, en leg deze uiterlijk eind 2018 ter besluitvorming aan ons voor inclusief personele consequenties.

[De huidige Energieagenda](#) die in 2020 afloopt, heeft actualisering door de snelle veranderingen in het energiebeleid, zoals het Akkoord van Parijs en de hoofdlijnen van het Klimaatakkoord. De vorige agenda had vooral economische innovatie als vertrekpunt, deze Energieagenda 2019-2030 (hierna: Energieagenda 2030) heeft als basis de urgentie van de energietransitie en de noodzaak van versnelling. De Energieagenda 2030 is een strategisch document en geeft de hoofdlijnen van het provinciaal energiebeleid voor het komend decennium weer. In de volgende bestuursperiode zal de Energieagenda nader worden uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's.

We bouwen bij de hoofdlijnen van het provinciaal energiebeleid voort op de kracht van Brabant, passend bij de Brabander. De strategische hoofdlijnen zijn (1) Het mobiliseren van de samenleving voor de energietransitie, (2) Selectief en slim stimuleren van koplopers en (3) Slim integraal combineren. Gebruikmakend van deze drie strategische hoofdlijnen zijn voor de transitiepaden Elektriciteit, Industrie, Gebouwde omgeving, Mobiliteit en Landbouw de strategische keuzes van ons beleid en onze rol gedeut. Deze kunnen in 2019 worden gebruikt als bouwstenen voor het opstellen van het collegeprogramma en uitvoeringsprogramma's.

Het voorstel

1. De Energieagenda 2019-2030 vast te stellen en in deze Energieagenda in te zetten op de volgende drie strategische lijnen:
 - a. Mobiliseren van de samenleving voor de energietransitie;
 - b. Selectief en slim stimuleren van koplopers;
 - c. Slim integraal combineren.
2. Het OKB in 2019 te verhogen met €0,824 miljoen (8 fte) en €0,721 miljoen (7 fte) per jaar voor de agenda-periode (2020 t/m 2030) ten laste van de vrije begrotingsruimte voor de provinciale bijdrage aan de opgave van de energietransitie.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Aanleiding

In [de Perspectiefnota](#) d.d. 20 april 2018 hebben uw Staten de bestuursopdracht geformuleerd: Stel, gezien de landelijke en Europese ontwikkelingen, een nieuwe integrale Energieagenda 2030 op, en leg deze uiterlijk eind 2018 ter besluitvorming aan ons voor inclusief personele consequenties.

De Energieagenda 2030 is een leidraad (met principes en strategieën), op basis waarvan de provincie handelt. En die dus handvatten biedt om de huidige en toekomstige opgaven aan te pakken. Op basis van deze agenda is te bepalen welke provinciale ambtelijke capaciteit nodig is.

De Energieagenda 2030 is tot stand gekomen door middel van een consultatie proces met stakeholders. U bent geïnformeerd door middel van [een Statenmededeling](#) en heeft bijgedragen aan de agenda via de informerende themabijeenkomsten op 1 juni en 29 juni 2018, en de oordeelsvormende themasessie op 28 september 2018. Ook heeft u [het Haalbaarheidsonderzoek naar de Energiedoelstellingen](#) en [de Evaluatie Energieagenda 2010-2020](#) ontvangen, die alle bouwstenen zijn voor de Energieagenda 2030. Bovendien bent u door de Rekenkamer geïnformeerd over het Rekenkameronderzoek ten aanzien van Energie.

Het komende jaar zal de samenwerking tussen provincie en gemeenten op het gebied van de energietransitie zich in het bijzonder richten op de vier Regionale Energie Strategieën (RES'en). De provincie faciliteert dit proces door het beschikbaar stellen van projectleiders, kennis en kunde, en door ambtelijke en bestuurlijke participatie in de regionale werk- en stuurgroepen. De Energieagenda 2030 vormt de basis voor de provinciale rol binnen het proces van de RES'en (zie ook [de Statenmededeling](#) Regionale Energiestrategieën Noord-Brabant). Het beleid voor de RES'en wordt verankerd in de visie, verordening en uitvoeringsprogramma's conform de Omgevingswet.

Relatie met Omgevingsvisie

Er is een directe relatie tussen de Omgevingsvisie en de Energieagenda 2030. De gestelde ambities ten aanzien van duurzame energie en energiereductie zijn gelijk in beide documenten. De Omgevingsvisie geeft bovendien aan dat de provincie streeft naar omgevingskwaliteit en aandacht besteedt aan de vormgeving van de

energieopwekking in het landschap en zij hanteert hierbij principes als meervoudig en slim ruimtegebruik. Wat betreft de ruimtelijke inrichting en ontwikkeling heeft de provincie een speciale rol om integrale afwegingen te maken met een ruimtelijke helicopterview, kijkend over de gemeentelijke grenzen heen.

De Omgevingsvisie en de Energieagenda 2030 gaan beide uit van netwerksturing bij de samenwerking met de partners. De energietransitie in Brabant is sterk afhankelijk van meerdere partners en stakeholders van de provincie. De provincie verbindt partijen aan elkaar.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Relatie met evaluaties

In de aanloop naar de Energieagenda 2030 is de huidige Energieagenda 2010-2020 geëvalueerd, in verschillende onderzoeken (zie hierboven bij Aanleiding). Dit leverde lessen op uit de afgelopen beleidsperiode. Deze lessen zijn benut bij het opstellen van de Energieagenda 2030, te weten:

- de sturingsmogelijkheden van de provincie zijn meer gericht op de mogelijke bijdrage van de provincie in de energietransitie, ook in termen van monitoring (meet waar je over gaat als provincie);
- het hanteren van landelijke definities, bijvoorbeeld ten aanzien van de transitiepaden;
- het belang van de provinciale rol met name ten aanzien van het faciliteren van partners bij de transitie door middel van de inzet van capaciteit, middelen en kennis;
- adaptiviteit van het energiebeleid is in de Energieagenda 2030 als principe opgenomen, waardoor de provincie kan inspelen op de actualiteit;
- anticiperen op de krappe arbeidsmarkt gezien de behoefte aan geschikt personeel op dit terrein.

Bevoegdheid

De vaststelling van de Energieagenda 2030 is een bevoegdheid van uw Staten vanuit uw kaderstellende rol. Gedeputeerde Staten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit voorstel en werken de Energieagenda 2030 de komende jaren uit in uitvoeringsprogramma's.

Doel

De Energieagenda 2030 is een strategisch document dat de koers uitzet voor de provinciale bijdrage aan de mondiale, Europese en nationale ambities om CO₂ terug te dringen, energie te besparen en duurzame energiebronnen in te zetten. Deze Energieagenda 2030 heeft als horizon het jaar 2030. Dat is een tussenstand, want de ambitie is 100% duurzame energie in Brabant in 2050.

Argumenten en onderbouwingen

1. De integrale Energieagenda 2030 vast te stellen en in deze Energieagenda in te zetten op de volgende drie strategische lijnen:

- a. Mobiliseren van de samenleving voor de energietransitie;

- b. Selectief en slim stimuleren van koplopers;
- c. Slim integraal combineren.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

1.1 Deze Energieagenda vormt het kader voor het verduurzamen en vergroenen van energie in Brabant

De Energieagenda 2030 biedt een leidraad voor het toekomstig handelen op dit onderwerp voor de provincie zelf en geeft tevens duidelijkheid aan stakeholders en partijen van de provincie wat zij van de provincie kunnen verwachten. De ambities van de energietransitie zijn in beeld, namelijk 50% van de energie is in 2030 opgewekt uit duurzame bronnen en er is een reductie van 50% van de CO₂-uitstoot in 2030 ten opzichte van de uitstoot in 1990. De route die de provincie, in samenspraak met stakeholders en partijen, moet volgen om deze ambities te bereiken wordt aangepast als dat noodzakelijk is. In de loop van de tijd zullen zich kansen en nieuwe inzichten aandienen. Door adaptief te programmeren kunnen we afstemmen en inspelen op deze veranderingen. Dit betekent ook kortcyclisch programmeren. Betrokkenen moeten nog veel ontdekken en onderzoeken. Dat doen we niet door alles eerst tot in detail uit te denken, maar door ermee aan de slag te gaan.

1.2 Deze Energieagenda geeft inzicht in de systeemverandering die nodig is

De energietransitie is een grote uitdaging, maar de ambities liggen binnen het bereik met de Brabantse mentaliteit van 'de handen ineenslaan en aanpakken'. De vorige agenda had vooral economische innovatie als vertrekpunt, deze agenda heeft als vertrekpunt de urgentie van de energietransitie en de noodzaak van versnelling. Het vergt een verandering van een centraal gestuurd, fossiel energiesysteem naar een decentraal, duurzaam energiesysteem. Hierbij zijn in de meeste gevallen de bronnen tijdelijker en lokaler van aard. Zon en wind bijvoorbeeld zijn variabel: het aanbod wisselt tussen dag en nacht, maar ook tussen seizoenen. Een manier om die flexibiliteit in het systeem te realiseren is door opslag van energie voor momenten met een lager aanbod.

Digitalisering gaat een cruciale rol spelen bij het realiseren van flexibiliteit in het nieuwe decentrale energiesysteem. Smart energy maakt het mogelijk om vraag en aanbod volledig automatisch te koppelen en zorgt daarmee voor een effectief en efficiënt energiesysteem. De overgang naar het nieuwe systeem verandert alle sectoren en biedt ons nieuwe kansen. Van mobiliteit (elektrisch rijden) tot wonen (over op nieuwe warmtesystemen).

1.3 De urgentie en actualiteit vereisen een nieuwe agenda

De provincie heeft een forse ambitie met 100% duurzame energie in 2050 en 50% in 2030. Er resteert een beperkte tijd en bovendien een beperkt CO₂-budget. Dit vraagt om forse investeringen in kennis, kunde en slimmere regelgeving, en ook in euro's. Als Brabant op de huidige weg doorgaat, is het niet mogelijk om deze ambitie te halen. Meer inspanning, versnelling en innovaties zijn hiervoor nodig, conform het Innovatieve toekomstbeeld in het Haalbaarheidsonderzoek Energie (2018).

1.4 Essentieel zijn energie rechtvaardigheid, draagvlak en draagkracht van de samenleving.

Energie rechtvaardigheid, draagvlak en draagkracht zijn alle cruciaal in het mobiliseren van de samenleving voor de energietransitie. Dit gaat om burgers, bedrijven en instellingen. Burgerparticipatie is van grote waarde voor de versterking van het maatschappelijk draagvlak, maar participatie is niet vanzelfsprekend voor iedereen; daarom is een bredere, gedifferentieerde aanpak nodig met maatwerk voor verschillende groepen in de samenleving. Mobiliseren betekent meebewegen met de dynamiek die er al is (zoals bottom-up initiatieven en sociale innovatie), stimuleren en uitnodigen om mee te doen als dat nog niet gebeurt.

1.5 Door koploper te blijven op het gebied van onderzoek en technologieontwikkeling krijgt de transitie vaart.

Koplopers zijn zowel gericht op innovatie als op vermarkting op de Brabantse, de nationale en/of de wereldmarkt. Nieuwe technieken starten veelal in een laboratorium-omgeving bij kennisinstellingen/universiteiten, waarna doorontwikkeling en optimalisering plaatsvinden. De ontwikkelingen ten aanzien van Fuelliance, Solliance en elektrisch rijden zijn in Brabant van belang. Uiteraard staat de provincie open voor nieuwe, nog te ontdekken en ontwikkelen, bronnen en is de provincie continu alert op het uitbreiden van de toepassingsmogelijkheden door opschaling en verdere uitrol.

1.6 Energiedoelen worden zo veel mogelijk gerealiseerd in samenhang met andere maatschappelijke opgaven, zoals mobiliteit, circulaire economie, klimaatadaptatie, de transitie in de agrofood en stedelijke ontwikkelings- en transformatieopgaven.

Slim integraal combineren van functies en activiteiten biedt de kans om te komen tot het Brabant van de toekomst, zowel voor de energieopgave als voor die andere opgaven. In veel gevallen kunnen opgaven elkaar aanvullen en versterken. En dat is wat de provincie beoogt: niet alleen een resultaat in termen van energie, maar ook in termen van bijvoorbeeld leefbaarheid, omgevingskwaliteit en een sterke economie.

2. Het OKB in 2019 te verhogen met €0,824 miljoen (8 fte) en €0,721 miljoen (7 fte) per jaar voor de agenda-periode (2020 t/m 2030) ten laste van de vrije begrotingsruimte voor de provinciale bijdrage aan de opgave van de energietransitie.

De energietransitie is een grote maatschappelijke opgave, waarbij de provincie Noord-Brabant een forse rol moet pakken om de ambities te kunnen waarmaken. De energietransitie is een opgave waarbij we over de volle breedte binnen de provincie afspraken maken over het behalen van de doelen. Deze opgave is daarom onderdeel van alle lopende provinciale programma's en vereist samenwerking binnen en met partners buiten de provincie ten aanzien van onder meer mobiliteit, wonen en milieu maar ook op doorsnijdende thema's zoals digitalisering en sociale innovatie. Uit het Haalbaarheidsonderzoek komt naar voren dat de provincie hiervoor extra inspanning en activiteiten moet ontplooiën.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Voor de realisatie van de vigerende Energieagenda met bijbehorende uitvoeringsprogramma's is een budget (OKB) beschikbaar gesteld. Hiervan is 2 fte gefinancierd uit structurele middelen, de overige uit tijdelijke middelen, welke vervallen na 2019. Voor de uitvoering van de destijds vastgestelde Energieagenda en uitvoeringsprogramma's is dit voldoende capaciteit. Inmiddels is dit niet meer het geval omdat capaciteit ingezet moet worden op ontwikkelingen die destijds niet voorzien konden worden, zoals het Landelijk Klimaat- en Energieakkoord, provinciale bijdrage aan het opstellen van de Regionale Energie Strategieën, uitvoering geven aan Fuelliance en aardgasvrije wijken, faciliteren van het proces dat leidt tot uitvoeringsprogramma's voortvloeiend uit de Energieagenda.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Om deze ontwikkelingen het hoofd te bieden is in 2019 extra OKB nodig dat overeenkomt met een capaciteit van 8,0 fte. Door dit extra, tijdelijke budget toe te kennen kunnen we de ontwikkelingen het hoofd bieden; uitgaande van de regierol. Mocht deze capaciteit niet toegekend worden dan kunnen wij op bovenstaande ontwikkelingen geen rol spelen. Daarmee kunnen we de gewekte verwachting naar externe partners, dat we een stevige rol pakken in de energietransitie, niet waarmaken, we zijn voor de omgeving en de stakeholders buiten niet zichtbaar, spelen geen rol en verliezen daarmee positie en zicht op wat er buiten gebeurt.

Naast deze incidentele verhoging van het OKB met 8 fte in 2019 is een structurele basiscapaciteit noodzakelijk voor het voeren van regie op de energietransitie. De huidige structurele 2 fte voorziet niet in voldoende mate in het daadwerkelijk vanuit de provincie, in samenspraak met alle relevante partners, regie kunnen voeren op de energietransitie. Om de regierol op te kunnen pakken, is voor een langere periode structurele capaciteit benodigd van 9 fte. Dit betekent een ophoging van de capaciteit met 7 fte. Voor de periode 2020 tot en met 2030. De provinciale regierol is geen uitgangspunt bij de invulling en uitvoering van de transitiepaden. Deze transitiepaden worden uitgewerkt, in samenwerking en samenspraak met onze partners, in uitvoeringsprogramma's en projecten, waarbij het nieuwe Bestuursakkoord de basis vormt voor het leggen van de accenten. Ook is dat het moment waarop we bepalen welke rol we als provincie kunnen en willen spelen in de diverse transitiepaden en waar de kracht, kennis en kunde van andere partners ligt. De energietransitie is een opgave waarbij we over de volle breedte binnen de provincie afspraken maken over het behalen van de doelen. Deze opgave is daarom onderdeel van alle lopende provinciale programma's. Gezamenlijkheid moet leiden tot efficiënte en effectieve uitvoeringsprogramma's.

Zoals beschreven, vormt het bestuursakkoord de basis voor het leggen van accenten voor de uitwerking van de transitiepaden in uitvoeringsprogramma's. Bij het opstellen van de uitvoeringsprogramma's brengen we tevens in beeld wat we qua personele capaciteit en programmageduld nodig hebben om de ambities van een nieuw college te realiseren. Kortom: het borgen van een minimale basiscapaciteit van 9 fte voor de periode 2020-2030 zegt niks over de te zijner

tijd benodigde totale personele capaciteit en programmamiddelen. Beide zaken komen bij de onderhandelingen over het bestuursakkoord en het opstellen van de uitvoeringsprogramma's terug.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Kanttekeningen en onderbouwingen

1. De Energieagenda 2030 vast te stellen en in deze Energieagenda in te zetten op de volgende drie strategische lijnen:

- a. Mobiliseren van de samenleving voor de energietransitie*
- b. Selectief en slim stimuleren van koplopers*
- c. Slim integraal combineren van functies en activiteiten*

1.1 Hoge ambitie om uiteindelijk 100% duurzame energie op te wekken.

De provincie is voor het bereiken van deze forse doelen afhankelijk van de inzet van partners. Door monitoring en evaluatie volgt de provincie de vorderingen nauwgezet. Hierdoor is in dit adaptieve programma bijsturing mogelijk, zodat de provincie de aanpak kan aanpassen gericht op het behalen van de doelen. Door de instelling van de Brabander (scheppende en innovatieve vermogen) en het samenwerken van partners op basis van gelijkwaardigheid is het mogelijk om de doelen te halen (zo wees ook het Haalbaarheidsonderzoek 2018 uit). We weten ook dat hiervoor én innoveren én versnellen van bestaande maatregelen nodig is.

1.2 De energietransitie is een gedeelde maatschappelijke opgave, de provincie kan het niet alleen

De energietransitie in Brabant is sterk afhankelijk voor het behalen van de ambities van meerdere partners en stakeholders van de provincie. Partners zoals gemeenten, woningcorporaties, de vervoersector, agrariërs, het MKB, hightech-bedrijven en energieproducenten dragen bij en nemen verantwoordelijkheid vanuit hun eigen rol/expertise. Daarom moet de provincie inhoudelijk de juiste relaties leggen, binnen en buiten de opgave, en partijen aan elkaar verbinden. De provincie bevordert de energietransitie en nodigt andere partners uit om mee te doen.

1.3 Grote complexiteit door multihelix samenwerking in een dynamische omgeving

Het is ingewikkeld om de opgaven en kansen te verbinden op verschillende sectoren en tussen vele partners (publiek en privaat, georganiseerd en niet-georganiseerd, grote groepen en individuen). Dit gebeurt bovendien op een beleidsterrein en binnen een maatschappelijke context die continu verandert. Dit vraagt een andere houding en manier van samenwerking. In de Energieagenda is een achttal principes onderscheiden die het optreden van de provincie typeren. Deze principes zijn de bakens in een alsmaar veranderende context. Zij helpen om steeds nieuwe situaties en ontwikkelingen te beoordelen en daarin positie te bepalen. Dit zijn:

1. Besparen én opwekken duurzame energie;
2. Creëren eigenaarschap;
3. Creëren van kansen en benutten van mogelijkheden;
4. Streven naar energie rechtvaardigheid, draagvlak en draagkracht;

5. Stevig van start;
6. Risico's durven nemen;
7. Innovaties van binnen en buiten Brabant adopteren;
8. Een adaptieve aanpak: bijsturen wanneer nodig.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Financiën

In dit voorstel wordt een beroep gedaan op de vrije begrotingsruimte (algemene middelen) om het OKB in 2019 incidenteel op te hogen. Daarnaast wordt voorgesteld voor de agenda-periode (2020 t/m 2030) 7 fte toe te kennen en daarvoor het OKB met €721.000 op te hogen van 2020 tot en met 2030. Voor de uitvoering van het huidige, vastgestelde energiebeleid t/m 2019 zijn nog (bestuursakkoord)middelen beschikbaar. In het bestuursakkoord 2015-2019 is €30 miljoen beschikbaar gesteld. Deze middelen zullen primair worden ingezet voor de realisatie van de huidige reeds vastgestelde plannen, maar zijn ook toereikend om in 2019 de ambities van de voorliggende Energieagenda 2030 samen met partners uit te werken in uitvoeringsprogramma's. Bij die uitwerking zullen tevens de benodigde inzet van personele capaciteit en aanvullende programmamiddelen voor de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's in beeld worden gebracht. In het overdrachtdossier wordt de aanvullende personele capaciteit voor 2020 en verder, inclusief programmamiddelen, tevens onder de aandacht gebracht.

In onderstaande tabel is het effect van dit voorstel op de vrije begrotingsruimte weergegeven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de cijfers onder voorbehoud zijn van de vaststelling van de slotwijziging in Provinciale Staten van 14 december 2018.

	2019	2020	2021	2022	2023 t/m 2030
Vrije begr. ruimte na slotwijziging 2018*	22.215.533	60.043.553	60.208.778	59.670.149	52.420.782
Consequenties ophoging OKB	-0,824	-0,721	-0,721	-0,721	-0,721
Vrije begr. ruimte na verwerking	21.391.533	59.322.553	59.487.778	58.949.149	51.699.782

* De bedragen zijn in miljoenen euro's

Europese en internationale zaken

De provincie Noord-Brabant levert via het realiseren van haar energiedoelstellingen een bijdrage aan de in Europees verband afgesproken energie- en CO₂-reductie doelstellingen.

De energietransitie is een groot maatschappelijk vraagstuk waarvoor ook in Europees verband meerdere financieringsbronnen beschikbaar zijn. Nu met de Energieagenda 2019-2030 de positionering van de provinciale organisatie binnen dit onderwerp is gekozen, is het mogelijk om in uitvoeringsprogramma's vanaf 2019 te bepalen welke Europese financieringsbronnen en/of verbanden geactiveerd kunnen worden.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945

Planning

De Energieagenda 2030 wordt in de volgende bestuursperiode uitgewerkt in de vorm van uitvoeringsprogramma's. De Energieagenda 2030 vormt tevens de basis voor de provinciale rol binnen het proces van de RES'en. De RES'en zullen medio 2019, als uitwerking van onderdelen uit het Klimaat- en Energieakkoord, in concept gereed moeten zijn.

Meerdere stakeholdersgroepen zijn geconsulteerd bij de totstandkoming van de Energieagenda. Groepen zoals jongeren/studenten, energieprofessionals, Highlevel influencers en Brabanders in de brede zin. Nadat de Energieagenda is vastgesteld, worden al die betrokkenen daarover geïnformeerd. Daarvoor wordt een digitaal magazine uitgegeven. Het digitale magazine dient tevens als een laagdrempelige en aantrekkelijke presentatievorm om de Energieagenda 2030 bij een breder publiek onder de aandacht te brengen. Zij komen daarmee in aanraking via de provinciale communicatiekanalen.

Bijlagen

1. Energieagenda 2019-2030
2. Formulier begrotingswijziging OKB Energieagenda 2019-2030

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw I.A.H.M. Cortenbach, (073) 681 26 79,
icortenbach@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer J.J. Roggeband, (06) 18 30 34 77,
jroggeband@brabant.nl.

Datum

20 november 2018

Documentnummer

GS: 4437617

PS: 4443945